

Муниципальное автономное общеобразовательное учреждение
«Санагинская средняя общеобразовательная школа»

«Рассмотрено»

Руководитель МО
 Мархаева Т.Х./
ФИО
Протокол № 1 от «24»
августа 2017 г.

«Согласовано»

Заместитель директора
по УВР МАОУ «Санагинская
СОШ» Доржиева Н.В./
ФИО
«25» августа 2017 г.

«Утверждено»

Директор МАОУ
«Санагинская СОШ»
 Бандеева И.В./
ФИО
Приказ № 15 от «28» августа 2017 г.

РАБОЧАЯ ПРОГРАММА

Предмет: бурятская литература

Класс: 9

Учитель: Норбоева О.Т.

Категория: высшая

Стаж: 32

2017-2018 учебный год

1. Тайлбари бэшэг

Тус хүдэлмэри хадаа 1312 дугаар 2004 оной мартын 9 Россиин Федерациин Хуралсалай министерствын тогтоолнууд, 889 дугаар 2010 оной августын 30 хувилагдаһан Хуралсалай министерствын тогтоолнууд, 1089 дугаар 2004 оной мартын 5-най Хуралсалай министерствын захиралта дээрэ үндэһэлжэ зохоогдоһон, творческоор хэрэглэхэ гэһэн удхатайгаар байгуулагдаһан туршалгын программа баримталан, 9 -дэхи класста литература үзэлгэдэ неделидэ 1 саг хараалагдана. Ажалай программа С.А.Ошорова, Д.Б.Цыденов «Буряад литература» хрестомати, Х.Д.Дампилова «Буряад литератураар тестнууд» хэрэглэгдэжэ зохоогдобо.

Гэхэтэй хамта арадай аман зохоол аман үгын, уран найханай литература бэшэмэл үгын искусство, тиимэһээ уран зохоол зохооходоо уран хурса, шэмэг удхатай үгэ гол түлэб аргуудай нэгэн болоно.

Нүгөө талаһаа, уран зохоол хүн тухай, тэрэнэй доторой байдал, хүниие тойрон байһан оршон байдал, байгаали, хүнэй ажабайдал, арад зоной ажамидарал г.м. тухай зохоогдоһон байдаг. Бодото юумэнүүд, үнэн болоһон үйлэ хэрэгүүд, бодото байдал уран зохоолой, уран найханай литературы үндэһэн боложо хэрэглэгдэдэг. Уран зохоолшо бодото байдал дээрэ үндэһэлжэ, тэрэниие һажаажа, ухаан бодолойноого хүсөөр, һанаагаараа тэрэниие уран гое болгожо, ном соогоо уран найханаар, гоеор зохоогдоһон байдал бии болгодог, энэ байдалынь үнэн бодото байдалда адлирхуу байдаг гэжэ һурагшадта ойлгуулха шухала.

Уран найханай литература гү, али уран зохоол шудалан үзэлгын **гол зорилгонууд** гэбэл:

- уран найханай литература хүнэй, хүн түрэлтэнэй ажамидаралда тусхай һуури эзэлдэг, тэдэнэй хүгжэлтэдэ айхабтар ехэ удха шанартай гэжэ ойлгуулха;
- уран найханай литература шудалан үзэлгэ хадаа түрэл арадайнгаа ба бэшэшье арадуудай соел болбосорол, ёһо заншал ойлгожо абалгынтусгаар арга гэжэ ойлгуулха;
- искусствын этико-эстетическэ компонент байгуулха гуманитарна ойлгосонуудые тайлбарилжа үгэхэ;
- уран зохоол уншаха дуратай болгохо, гое найханиие наринаар ойлгодог мэдэрэл хүмүүжүүлхэ;
- бодото байдал, ажабайдал ба искусство, оршон тойроние зүбөөр сэгнэжэ, тэдэндэ үнэтэй сэнтэйгээр хандахые һургаха;
- аман ба бэшэмэл хэлэлгэдэ һургаха, тэрэниие хүгжөөхэ;
- һурагшад уран найханай зохоол зүбөөр, хүсэд дүүрэнээр хадуужа абаха, шэнжэлжэ, сэгнэжэ һураха гол түлэб теоретико-литературна, эстетическэ ойлгосонуудтай болохо ёһотой.

Уран найханай литература зүбөөр, хүсэд дүүрэнээр, гүнзэгыгөөр ба өөрынгөө ажамидаралда туһатайгаар ойлгожо абахын тула литературы теоридо онсо анхаралаа хандуулан, һурагшадые ойлгомжын аппараттай болгохо. Уран найханай литературые үгын искусство гэжэ шэнжэлэн үзэлгэ, текстнүүдэй удха зүбөөр гаргажа һургалга.

Энэ программа баазова теоретико-литературна ойлгосонууд дээрэ үндэһэлжэ, тэдэниие **гол принцип** болгон байгуулагдаа. 9 - дэхи класста һурагшадтай урда жэлнүүдтэ ойлгожо абаһан мэдэсэ, шадабари бүридхэжэ ябталагдана ба һурагшадые историко-литературна курс үзэлгэдэ бэлэдхэнэ. Ондоогоор хэлэхэдэ, 9 –дэхи класста литература үзэлгын нэгэ шата дүүрэжэ, нүгөө шатада оролгын бэлэдхэл эхилнэ.

Арадай аман зохоолнуудгүйгөөр литературы асуудалнууд, илангаяа уран найханай ёһо заншал, литературна хүгжэлтын, ментальна ёһо заншалнууд г.м. хүсэд һайнаар ойлгогдохогүй.

Туд программа бэлүүлхэдээ, ойлгожо абаһан **мэдэсыень шалгахандаа** коммуникативно-творческо ажалнуудые үнгэргэхэ: творческо(зохеон байгуулгын) мастерской, практикум, даабари, шэлэжэ абаһан зохоолоо бээ даагаад анализ хэлгэ, дүн гаргалгын уншагшадтай конференци г.м

Бэлүүлхэ болзор ба шата – 2017/2018 хуралсалай он, 9 класс

2. Сэдэбүүдэй гаршаг

1. 20-дохи зуун жэлэй 1-дэхи хахадай буряад литература
2. Уянгата болон уянгата-үргэлжэлхэн зохёол
3. Ц.Галсанов «Табан таанараа магтанаб»
4. М.Сарьдаг «Саяандаа»
5. Үргэлжэлхэн зохёол
6. Д-Р.О.Батожабай. Багшашни хэн бэ?
7. Ц. Дон «Брынзын санха»
8. Б.Ш.Эрдынеев «Хазаар хара хахал»
9. М.Самбуев «Минии таабай», «Найн даа, Урбаан таабай»
10. Д.-Д.Мункоев «Эхэ тухай дуун»
11. Б.Ябжанов «Эхэ шоно»
12. Ц.Галанов «Саран хүхы»
13. Ц.Дон «Шуһата хюдалга»
14. Ч.Цыдендамбаев «Илахаяа ошохомнай», «Гвардеец»
15. Ш. Нимбуев «Эхын юрөөл»
16. Ж.Тумунов «Хара зүрхэн»

3. Нурагшатай мэдэсэ, шадабарида табигдаха гол эрилтэнүүд

Нурагшад гол түлэб иимэ юумэнүүдые мэдэхэ ёһотой:

- уншажа байһан зохеолойнгоо автор тухай, номой нэрэй удха тайлбарилга;
- уран зохеолшоной намтарһаа тон шухала мэдээнүүдые;
- уран зохеолнуудай текстнүүдые;
- шудалан үзэжэ байһан зохеолой герой болоод гол үйлэдэгшэ нюурнууд тухай, зохеол сохи шухала үйлэнүүдые мэдэхэһээ гадна, тэдэнэй хоорондох харилсаа холбоонуудые, типическэ удха шанар;
- уран зохеол бэшэхэ гол шухала аргууд, зураглалай янзанууд, зохеолой темэ, идей, гол удха, уран зохеолой геройнууд, сюжет г.м. литературна теориһоо ойлгосонуудые;
- байгуулгын (композициин) шухала онсо янзануудые, хэлэнэй зураглан тодорхойло арга хэрэгсэлнүүдые;
- программын эрилтын ёһоор сээжэлдэһэн шүлэгүүдые, эпическэ зохеолой хэһэгүүдые;
- литературна зан абари (характер), литературна тип, романтизм, реализм гэхэн ойлгосонуудай шухала шэнжэнүүдые г.м.

Нурагшад гол түлэб иимэ юумэнүүдые хэжэ шадаха ёһотой:

- уран зохеолшын зохеол соогоо бэшэһэн уран зураглалые хөөрөжэ;
- уран зохеолшын зураглаһан зурагыг ухаан бодолдоо, сэдхэхэдээ бии болгожо;
- үзэжэ байһан зохеолой гол шухала үйлэнүүдые (эпизодуудые), үйлэдэгшэ нюурай хэлэнэн үгэ, хэрэг г.м. бусад олон юумэнүүдһээ илгажа;
- зохеол соохи үйлэнүүдэй болоһон шалтагааниие, сагыг, тэрэнэй хойшолонгыг элирүүлжэ;
- үзэжэ байһан зохеолой хэлэнэй уран аргуудые, байгаалиин зураглалнуудые текст сооһоо илгажа;
- зохеолой идейнэ болоод уран һайханай талыг харуулалгада сюжетэй зүйлнүүдэй (үйлын хүгжэлтын эхин, үйлын уялдалга, үйлын хүгжэлтын эгээл дээдэ шата) үүргэ болон гол проблематика элирүүлжэ;
- үзэгдэжэ байһан зохеолнуудай байгуулгын (композициин) зүйлнүүдые илгажа;
- зохеолой удха задалан харуулхадаа, геройн үүргэ ба геройдо үгэһэн авторай сэгнэлтэ эли тодо болгожо;
- зохеолой геройнуудай өөр өөрын ба бултандань хабаатай шэнжэнүүдые тодорхойлон, характеристикэ үгэжэ, тэдэндэ авторай ямараар хандажа байһыг элирүүлхэ зорилготойгоор геройнуудые зэргэсүүлжэ;
- уран зохеолнуудай текст лирическэ, эпическэ, драматическа жанрай байһаарнь тэдэниинь хараадаа абажа, тодоор, уранаар уншажа;
- уран зохеолой геройнуудта характеристикэ үгэхэ орео түсэб табижа;
- үзэжэ байһан зохеолой геройнууд тухай, тэдэндэ авторай ямараар хандажа байһыг хараадаа абан, нурагша бүхэнэй, бүхы нурагшатай зэргэсүүлһэн аман гү, али бэшэмэл өөрын бодомжолготой зохеолго бэшэжэ;
- монологическа хэлэлгэ һайнаар хэрэглэжэ, өөрынгөө һанамжа ойлгосотойгоор хэлэжэ, тэрэнэй ойлгуулжа, баримталжа, хамгаалжа;
- түсэб табижа, тэрэ тоодо тезиснэ түсэб, литературна-критическэ статьянуудаар конспект бэшэжэ;
- нэгэ гү, али хэдэн материалнууд дээрэ үндэһэлэн, литературна темээр элидхэл, соносхол (сообщени) гү, али реферат бэлдэжэ;
- үзэһэн зөхеолоор гү, али хэдэн зохеолнуудаар проблемнэ шэнжэтэй аман ба бэшэмэл бодомжолготой зохеолго, тэрэ тоодо зэргэсүүлһэн характеристикэ зохеожо, мүн литературна ба публицистическэ темэнүүдээр бодомжолготой зохеолго бэшэжэ;
- литературын асуудалнуудаар бэшэһэн хүдэлмэринүүдээр тезисүүдые ба конспектнүүдые табижа;
- бэеэ даагаад уншаһан номоор, хараһан кинофильмүүдээр, теледамжуулгануудаар, зүжэгүүдээр, уран зурагуудаар, шагнаһан хүгжэмөөр рецензи гү, али һанамжа бэшэжэ шадаха.

4. Учебно-тематическа түсэб

№	Темэнүүд	Үгтэһэн саг	Хэшээлэй янза		Шалгалтын арганууд	онол
			теори	практика		
1	20-дохи зуун жэлэй 1-дэхи хахадай буряад литература	1	1			
2	Уянгата болон уянгата-үргэлжэлһэн зохёол	1	1			
3	Ц.Галсанов «Табан таанараа магтанаб»	1	1			
4	М.Сарьдаг «Саяандаа»	1	1			
5	Үргэлжэлһэн зохёол	1	1			
7	Ц.Дон «Брынзын санха»	4	3	1		
8	Ц.-Ж.Жимбиев «Гал могой жэл»	7	5	2	тест	
9	Шог зүжэглэмэл зохёол	1	1			
10	Б.Ш.Эрдынеев «Хазаар хара хахал»	3	2			
	Буряад литературын хүгжэлтын үе					
1	М.Самбуев «Минии таабай», «Һайн даа, Урбаан таабай»	1	1			
2	Д.-Д.Мункоев «Эхэ тухай дуун»	1	1			
3	Б. Ябжанов «Эхэ шоно» (туужа)	3	2	1		
4	Ц.Галанов «Саран хүхы»	3	2	1	тест	
5	Д.-Р.Батожабай «Багшашни хэн бэ?» (туужа)	3	2	1		
5	Ц.Дон «Шуһата хюдалга»	1	1			
6	Ч.Цыдендамбаев «Илахаяа ошохомнай», «Гвардеец»	1	1			
7	Ш.Нимбуев «Эхын юрөөл»	1	1			
8	Ж.Тумунов «Халуун зүрхэн»	1	1			
10	Жэл соо үзэһэнөө дабталга	1				
	Хамта	34	28	6		

5. Нуралсалай методическа хэрэгсэлнүүд

1. Буряад хэлэ, литература заалгын зарим асуудалнууд болон ерээдүйн хараа бодолнууд. – У-Ү, 2008
2. Буряад нургуулин программа. Буряад литература 5-11 классууд. У-Ү, 2009
3. Б.Б.Батоев. Уран зохеолнууды 5-11 классуудта зааха тухай. У-Ү, 2002
4. Х. Дармаева. Буряад литератураар тестнүүд. – У-Ү, 2003
5. О.Б.Бадмаева. Мүнөө үеын хэшээл, 2010 он

6. Нурагшадай хэрэглэхэ литература:

1. Л.Д.Тапхаев. Угай түүхэ. 1984
2. М.Ж.Самбуев. Зуун дуун. – 1990
3. Алтан гадаһан

Реферадудай темэнүүд

1. Д-Р. О.Батожабай - фронтовик, уран зохиолшо, артист.
2. Тайгын хүбүүн (М.Самбуевай зохёохы замаар)

Проектын темэнүүд

1. «Угаа уһанда хаяхагүй».
2. «Байгаалияа хамгаалая!»